

Práce s romskými dětmi a mládeží v Knihovně města Ostravy

Autor: Bc. Petra Sitárová

Číslo: roč. 6, č. 4/2020

Rubrika: K tématu

Klíčová slova:

knižní tipy

Knihovna města Ostravy působí v Ostravě v řadě lokalit, kde žije početná romská komunita. Spolupráce se školami a organizování volnočasových aktivit pro romské děti zde byly základem pro systematickou práci Knihovny města Ostravy orientovanou především na jejich potřeby. Impulsem k vytvoření širší a promyšlené formy aktivit byla možnost vybudovat s podporou německé nadace Hermann-Niermann-Stiftung a ÚMOB Ostrava Vítkovice knihovnu podporující romskou komunitu také budováním knihovního fondu v romštině a zaměřující se na poznání romských tradic i historie. Tak vznikl projekt Romaňi Kereka. Jeho cílem bylo vybudovat knihovnu, ve které se bude setkávat majorita s minoritou.

Při tvorbě projektu Romaňi Kereka byl kladen důraz na podporu multikulturního dialogu a orientace na učení a rozvoj čtenářské a informační gramotnosti. V roce 2006 se podařilo vybudovat veřejnou knihovnu se zaměřením na romské obyvatelstvo v lokalitě Ostrava-Vítkovice. Projekt má příznačný název Romský kruh – a s touto myšlenkou stále pracujeme – jednotlivé kruhy symbolizují zaměření knihovny na práci s dětmi a mládeží v několika rovinách: podpora multikulturního dialogu, čtenářská a informační gramotnost, vzdělávání a volnočasové aktivity.

Pobočka v Ostravě-Vítkovicích není jedinou pobočkou, která se nachází v blízkosti vyloučených lokalit, dalšími pobočkami jsou provozy v Mariánských Horách, pobočka v Ostravě-Přívoze a v Ostravě-Kunčičkách. Chodí sem romské děti a mládež a každá z poboček si znalostí lokality a složení obyvatel postupně osvojila „osvědčené“ postupy a aktivity.

Velmi důležitou roli v celém procesu sehraává personál knihovny, který má v sociálně vyloučených lokalitách odlišnou, náročnou roli. Personál pobočky musí být motivovaný k vytváření přátelské atmosféry bez předsudků, musí poskytovat uživatelům chybějící sociální kontakt. Pracovníci knihovny by se měli zajímat o romskou komunitu, znát historii Romů a jejich tradice, lépe pak chápou jednání romských uživatelů knihovny. Děti jejich znalosti oceňují, lépe spolupracují. V rámci poboček musí být stanovena pravidla, která budou důsledně dodržována oběma stranami.

Přínosem pro praxi jsou i semináře s tematikou práce s romskými dětmi a mládeží, které v Ostravě většinou pořádá Magistrát města Ostravy pro pedagogy, užitečná je přímá výměna zkušeností s kolegyněmi z ostatních poboček nebo knihoven. Vzdělávání s romskou tematikou je nabízeno všem zaměstnancům Knihovny města Ostravy. Do vzdělávání zaměstnanců poboček zařazujeme také semináře relaxačních technik nebo seminář zaměřený na jednání s problematickým uživatelem.

Základ vzdělávacích akcí pro děti a mládež tvoří lekce informační výchovy a besedy, po této stránce se osvědčilo aktivně spolupracovat s pedagogy, konzultovat témata a obsahy lekcí a besed. Lekce nebo beseda by měla být interaktivní s ohledem na skutečnost, že romské děti nevydrží poslouchat výklad, po krátké době jsou nesoustředěné. Nejde vždy o temperament, nýbrž o náročnost předkládaného, kdy se musí zohlednit znalostní základ dětí. Výklad by měl být prokládaný interaktivními prvky – skupinovou prací, pohybem, soutěžením, promítáním, a to vše s důrazem na motivaci, pravidla. Nedílnou součástí aktivit by měla být i pochvala (romské děti v rodinách nebývají

často chváleny).

V pobočce Vítkovice v rámci dopoledního vzdělávání probíhá beseda pod názvem *V dlaních vepsáno*, obsahem je romská historie, kultura a osobnosti. Beseda, která je určena pro žáky 8. a 9. tříd a středoškoláky, má velký ohlas. Děti jsou rády, že se o nich někdo baví jako o Romech, že je o nich slyšet, že jako národ jsou svébytní a důležití, že mají svoji historii a osobnosti. Jejich spolužáci z minority tak mohou nahlédnout do dlouhé historie jejich národa a pochopit tradice i chování svých romských spolužáků. Každoročně se v pobočce koná literární a výtvarná soutěž pod názvem *Romano suno*, kterou pořádá Nová Škola, o. p. s., tato soutěž se zaměřuje u dětí a mládeže na podporu romipenu.

Pobočku v Mariánských Horách navštěvuje v rámci čtenářského klubu 7. - 9. třída ze ZŠ Karasova, která je tvořena z velké části romskými dětmi. V klubu probíhá předčítání, rozbor obsahu knihy a tematické knižní dílny. V pobočce Kunčičky probíhají dopolední lekce informační výchovy a besedy, jež navštěvují třídy složené především ze žáků minority, majorita je zde zastupována převážně dětmi ze sociálně vyloučených rodin.

Důležitou součástí práce s romskými dětmi jsou odpolední volnočasové aktivity, ty jsou připravovány s ohledem na věkovou kategorii, akce mají pravidelnost a většinou probíhají v rámci klubů pro děti, např. v pobočce Vítkovice probíhá pravidelně každé úterý klub *Bookovka* pro teenagery. Většina akcí je finančně podpořena z příspěvků městských úřadů a dalšími sponzory, a tak máme možnost vzít děti i mimo prostory knihovny. V pobočce Přívoz založil romský asistent kroužek romštiny nejen pro děti, ale mohou se zúčastnit i zájemci z řad dospělých návštěvníků knihovny a knihovníků. Do této pobočky budeme do fondu doplňovat učebnice romštiny a dvojjazyčné knihy s romskými pohádkami. Tyto knihy budou využity nejen v kroužku romštiny, ale i pro učitele z nedaleké základní školy.

V pobočce Vítkovice od počátku projektu *Romaňi Kereka* soustředujeme romistický fond, jež pravidelně doplňujeme a aktualizujeme. Fond je třeba propagovat a nabízet - například studentům vyšších odborných škol a vysokých škol ke studiu nebo jako podklady k závěrečným pracím. Studentům nabízíme naše pobočky jako konzultační středisko pro odbornou praxi.

Knihovníci mohou svými zkušenostmi přispět při zpracování různých výzkumů, což jsme ostatně dokázali účastí v mezinárodním projektu ISOTIS. Pobočky KMO se staly výzkumnými stanicemi pro předškolní vzdělávání dětí z vícejazyčných rodin, v případě České republiky to byly děti z romských rodin. Knihovníci připomínkovali a testovali vznikající aplikaci pro bilingvní rodiny. Cílem mezinárodního projektu bylo poukázat na výhodu vícejazyčnosti a podpora rovnosti přístupu ke vzdělání.

Velkou pomocí nám je náš romský asistent Milan Bindatsch, který působí v pobočce Přívoz a Vítkovice, o něm si blíže můžete přečíst v podzimním vydání časopis *Čtenář* nebo v článku časopise *Romano Vodí*. V Knihovně města Ostravy působí již třetím rokem a pro pracovníky poboček je velkou oporou. Prostřednictvím romského asistenta získáváme v knihovně povědomí o zvycích a kultuře Romů. Romský asistent zná lokality a rodiny v nich žijící, což nám pomáhá řešit vzniklé konfliktnější situace. Tím, že je zároveň asistentem na základní škole, propaguje knihovnu na svém pracovišti, pomáhá nám při odpoledních akcích a navštěvuje knihovnu s dětmi z odpoledních družin. Knihovna města Ostravy si romského asistenta hradí z vlastních zdrojů, a pokud nebudou knihovny uznány oficiálně jako vzdělávací instituce, jiné zdroje na asistenty nenajdou. Tento fakt by stál za zamyšlení, jak akreditovat romské asistenty také pro veřejné knihovny, protože i další knihovny v rámci republiky by je využily ve svých provozech. V některých lokalitách by bylo nasnadě přímo asistenty v knihovně zaměstnat.

Na podzim připravujeme v Knihovně města Ostravy několik workshopů pro romské děti zaměřené na

informační myšlení a základy programování. Nedílnou součástí trávení volného času romských dětí v knihovně je i pomoc při psaní domácích úkolů či vysvětlení učiva, romské děti nemají mnohdy doma na učení klid, a tak ho nalézají v klidném prostředí knihoven.

Migrace romských obyvatel v rámci Ostravy se samozřejmě projevuje na návštěvnosti jednotlivých poboček. Na základě této skutečnosti Knihovna města Ostravy připravuje strategii nastavenou tak, abychom mohli pružněji reagovat na přesuny romských obyvatel a zejména dětí mezi lokalitami a pobočkami knihovny.

Projekt Romaňi Kereka byl uzavřen Monitorovací zprávou 2006–2016, kterou můžete najít na webových stránkách Knihovny města Ostravy. Smysl, náplň a značka Romaňi Kereka budou pokračovat ve své podobě nadále díky přetrvávajícímu zájmu kolegyň a kolegů, kteří s romskou komunitou pracují.

Autor:

Bc. Petra Sitárová

Vedoucí Obvodu 1

Knihovna města Ostravy, příspěvková organizace

SITÁROVÁ, Petra. Práce s romskými dětmi a mládeží v Knihovně města Ostravy. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2020, roč. 6, č. 4 [cit. 2020-10-07].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/prace-s-romskymi-detmi.

ISSN 2336-727X.